

FRANCISCO GONZÁLEZ PEIRÓ, *EL TIO PARAPAPÍ*

"Jo vaig nèixer el 28 de novembre de 1904 a la casa de les *Xaparrres*, al carrer Major d'Alaquàs, junt a l'escoleta de la *tia* Patrocinio. A casa, erem dos xiques, la meua germana major Purificació i Maria, la més xicoteta: de xics, jo a soles. A mon pare li deien Francisco González Forriols i era el xocolater d'Alaquàs que millor feia els bollets. Ma mare era Maria Peiró Mestre i era família del *tio* Toni *el Boter*.

A mi em diuen en el poble el *tio* Paco *el Parapapí*. No sé per què, de menut, els xiquets començaren a fer-me pipiripipí, xe, com si fóra un pardalet! I la broma acabà en Paco *el Parapapí*. Home, què li vas a fer! Són coses que pasaven en el poble".

El *tio* Paco *el Parapapí*, com també l'anomenarem nosaltres, recorda que va començar a anar a escola quan tenia sis anys i que va tindrè de mestre a José Sanchis Alminaño, que donava classes dalt de l'Ajuntament. D'ell diu el *tio* Paco:

"Don José era un mestre formidable pel que ensenyava, però també pegava molt quan es cabrejava. Don José no ens deixava passar una. Si no et sabies la lliçó, com a castig et quedaves sense dinar. Eixa la primera. Perquè no et cregues que en aquella època els nanos no eren bons de pelar. Un dia que el mestre pegà una cabotada i es quedà torrat a la cadira, el *tio Mústio* li pegà foc al bigot mentre dormia. No veges el betlem que s'hi va muntar."

Durant els anys que va anar a l'escola, vivia al carrer dels Benlliure, on tenen una fabriqueta de xocolate. El seu pare, tots els dies, entre jocs i feina, li va ensenyant l'ofici de xocolater, per al qual mostra una bona predisposició.

"El dia que vaig prendre la comunió, anàrem vestits de combregadors a nadar al banyador de la séquia, prop del quadrat, i deixàrem els vestits penjats de les garroferes que hi havia. Com a casa no volien que anara al banyador, un dia, mentre nadava, el meu iaio s'emportà la roba que jo tenia penjada de la garrofera i em tocà anar a casa en porreta."

Quan va finalitzar els estudis, el *tio* Paco es va posar a treballar a la xocolateria de son pare. La xocolateria és una fàbrica familiar on treballen tots. A casa tenen una tartaneta i una haqueta amb què reparteixen la producció pels diversos pobles com ara Xest, Xiva, Bunyol, València, Albal, Silla i Catarroja.

"En eixe temps, ningú tenia un gallet i calia donar-se aire per a guanyar-se la

vida. Et passaves la setmana per eixe mon i els diumenges la festa que tenies era pegar-li voltes a l'estació o al carrer Major que és on es relacionaven els xics i xiques. Algunes voltes venia un home de València amb una càmera de fer cine i projectava la pel·lícula a la façana de la casa del Sant, davant l'Ajuntament, i hi acudia molta gent del poble."

Quan li va tocar la mili, va acudir al sorteig dels quintos que, per primera vegada, es celebrava a València. Li va tocar el pitjor lloc, és a dir, Ceuta, que estava amb guerra amb Espanya. Era l'any 1925. És l'únic quinto d'Alaquàs. Quan va embarcar al port de València, la seua família va acudir per a acomiadar-se d'ell. Des de la coberta del vaixell, més de dos-cents quintos valencians saludaven els familiars mentre el vaixell partia cap a un destí inquietant. Dels dos-cents que van embarcar sols van tornar uns quaranta. Molts van morir al front, altres infectats pel virus de la malària o paludisme.

El servei militar tenia una duració aleshores al voltant de tres anys. Durant aquest temps, el *tio* Paco no va romandre gaire al quarter sinó que va ésser destinat al front entre les rases de trinxeres, formant la primera línia de combat contra les incursions bèl·liques dels moros. Tot i que l'aigua va ésser el pitjor enemic. El tio Parapapí recorda que hi havia un xicotet rierol amb aigua molt prop del seu abast, però estava estrictament prohibit pels caps militars acostar-se a carregar aigua perquè aquell paratge era amb tota certesa un lloc perillós. Tot i això, la desobediència estava a l'ordre del dia, perquè foren moltes les vegades que van baixar al riuet per omplir la cantimplora. El *tio* Paco ho comenta així:

"Quasi sempre que baixàvem a beure aigua ens aguardaven els moros amagats entre les roques. Des dels amagatalls ens tiraven tirs, pedres i tot el que tenien a mà. Clar que nosaltres també responíem de la mateixa manera i els fotíem tot el que podíem. En una ocasió van matar a tres dels soldats com a conills quan estaven bevent aigua."

Quan torna a casa, sa mare l'espera al moll del port, però no reconeix al seu fill.

"Veges tu com vindria jo que, per més que alçava els braços per a saludar-la, ma mare no em coneixia. Segurament perquè arribava més negre que un moro."

Una vegada acabat el servei militar, el *tio* Paco es va dedicar a treballar al costat de son pare a la xocolateria. Un dia que va passar per davant del castell va veure a Maria *la Castellera*, la filla del *tio* Quico *el Castellero*, que era l'estatger del castell.

"Aquell dia, al veure-la em vaig dir: aquesta és la que ha de ser la mare dels meus fills. De manera que li vaig tirar els trastos i ens casàrem.

Al meu sogre li deien tots *el Castellero*, tot i que, realment, era la dona *la Castellera*, perquè era filla del *tio* Isidro *el Castellero* que era estatger de don Julio Jiménez Llorca. El meu sogre era fill de Guiso *el Secretari*, que vivia en aquesta mateixa casa i va tindre cinc xics i dos xiques fadrines que van morir quan festejaven. Els xics foren Lluís *el Fuster*, Quico *el Castellero*, Hilari, Vicentet i el *tio* José Maria Planells que era el fill més xicotet de tots."

El mateix any que es va proclamar la República, van decidir casar-se, la boda es va celebrar el dia 19 de setembre 1931. Son pare li va cercar un treball a Puçol perquè la xocolateria no abastia econòmicament a tota la família. Aleshores, s'hi establiren i muntaren una petita botiga, amb la companyia d'una germana del *tio* Paco que va viure amb ells. A meitat de 1932, la seua dona va tomar a Alaquàs per a tindre el seu fill i desitjava que nasquera al poble, al mateix castell. El 23 de juliol va nàixer Maria, la filla major del matrimoni. A Puçol, va nàixer la seua filla Paquita el 1936. Van continuar vivint a Puçol fins que va esclatar la guerra. Quan es van produir els primers bombardejos a Sagunt, tornaren a Alaquàs.

Quan va ésser mobilitzat, el *tio* Paco té 34 anys. Pertany a la darrera quinta reclutada coneguda com la *quinta del sac*. Va ésser destinat a Sueca, on va formar part d'un destacament de vigilància junt a dos homes més al molí de Sueca propietat de Vicent Lassala. Les dones del poble els donaven molts dies de menjar.

"Un dia, una de les dones ens va dir que ens anava a fer una paelleta d'arros amb bajoquetes. Però allò no hi hagué Crist que se ho menjara perquè resulta que que eren pebreres més coentes que el dimoni."

Sempre que podia s'allargava en bicicleta a Alaquàs per veure la seua dona i les filles. Un dia que viatjava en el trenet, el va bombardejar l'aviació entre Sollana i el Romaní. Les bombes van destrossar part de la via i els viatgers es van haver de llençar a la séquia per salvar la vida. A la fi de 1939, són traslladats al poble de Bèlgida on van ocupar una casa gran de llauradors. La seua missió consistia a repartir les cartes pels domicilis.

Acabada la guerra, es van instal·lar definitivament a Alaquàs, on el *tio* Paco va treballar amb son pare. El xocolate que fabricaven tenia molta fama al poble. El nom de la marca es deia El Castillo. La seua germana major feia la confitura de taronja i fruites que venien a la tenda de casa. Quan teien al punt la fabricació de xocolate en pols i bollets, eixien a distribuir la venda per Xàtiva i els pobles de la Ribera Alta arribant fins i lot a Ontinyent. Amb ell viatjava la seua germana major, fent cada dia nit en un poble diferent perquè el viatge durava tota una setmana. La ruta que feien passava per camins i paratges molt solitaris, fins al punt que, sovint, eren assaltats i saquejats pels maquis, que s'apoderaven de la mercaderia.

"Teniem un carret amb vela i una haqueta que era molt bona perquè a l'hora de fer força era molt guilopa. Un dia quan pujàvem el port d'Albaida es va deixar caure a terra i com que no tenia l'ànim d'alçar-se em vaig dir 'ara t'apanyaré jo el bulto', i agafant un grapat de botges li vaig botar foc baix de la panxa i no em demanà permís per alçar-se. No veges tu com pujà el carro. Si no m'aparte em passa per damunt!"

El 18 de febrer de 1944 va nàixer el seu fill Paco. Son pare va morir el mateix any. Els anys de la postguerra van ésser anys difícils per al sector xocolater, són els anys de l'estraperlo i sols poden fabricar els xocolaters que disposen de *cupo*. En aquest aspecte, el *tio Parapapí* és molt explícit:

"El cupo li'l donaven a qui volien. De manera que si volies aconseguir algun sac

de sucre, havies de recórrer com sempre als xocolaters de Torrent que et treien els ulls de la cara. Així que em vaig dir 'Xe, per a treballar i no guanyar res ja estem bé com estem' i vaig deixar de fabricar xocolate."

Durant algun temps, es va dedicar a fabricar fideus que repartia amb una bicicleta. Més tard es va posar a treballar a jornal per al *tio Careto* a la plaça. Com era un mestre fent bollets de xocolate, posteriorment va passar al carrer de Canalejas a treballar a la xocolateria de Ponciano que s'havia separat del soci.

Els darrers anys, el *tio Parapapí* va treballar de tol, des de llaurador, obrer de vila, electricista o vigilant. El darrer ofici va ésser el d'ebenista de mobles al taller dels Palop on es va jubilar. A partir d'aquest moment, va viure amb la seua germana major. La seua filla Maria, que havia pres els hàbils de l'ordre de les monges Catequistes l'any 1957, acudia totes les nits per a cuidar-los dormint a casa.

La seua dona Maria va morir en 1986, a partir d'aquest moment, viu amb la seua filla Paquila, tot i que passa llargues temporades vivint sol a sa casa del carrer Major núm 9. Tots els dies, el primer que fa és anar a comprar al forn el pa per als fills.

L'any 1997, va patir un agreujament en el seu estat de salut que ha canviat el seu ritme de vida. To i això, ens confesa:

"He de donar gràcies per sobreviure a tantes coses com m'han passat."

Ramón Tarín i López

